

Коваленко Вікторія Володимирівна

д.е.н., професор кафедри банківської справи

Дудко Дар'я Ігорівна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти

факультету фінансів і банківської справи

Одеського національного економічного університету

м. Одеса, Україна

МЕТОДИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ УПРАВЛІННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ БАНКІВСЬКИХ ПОЗИЧОК

У тезах розглядається тематика управління забезпеченням банківських позичок. Охарактеризовано методичні підходи до оцінки, функції забезпечення банківських позичок, загалом, методичний інструментарій для якісного управління забезпеченням банківських позичок.

Ключові слова: банк, оцінка, забезпечення, кредитування, бізнес.

Сучасний стан економіки України перебуває у нестабільному стані та потребує підтримки, зокрема, посилення значущості впливу банків на її розвиток, оскільки саме банки можуть допомагати бізнесу продовжувати свою діяльність, впроваджувати нові продукти, технології та послуги шляхом кредитування. Однак, враховуючи ситуацію в країні, цей процес потребує постійного контролю та вдосконалення, та є ще більш потрібним, ніж у мирний час. Через обстріли, труднощі з логістикою та інші проблеми, пов'язані військовим станом, зростає кількість неплатоспроможних позичальників. Саме тому кредитування потребує передусім якісного управління забезпеченням банківських позичок.

Існують певні нормативно-правові акти, такі як Міжнародні стандарти оцінки, Національні стандарти оцінки, ЗУ «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні», Постанова №351 «Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» та інші, якими керуються банківські працівники для якісного управління забезпеченням банківських позичок.

Кредитний менеджмент у банках постійно розвивається та вдосконалюється, разом із ним, мають модернізуватися Стандарти оцінки. Із настанням військового стану, посилилася роль ідентифікації об'єктів, методів оцінки та моніторингу. Якісна оцінка застави включає в себе правдиву, комплексну та якісну інформацію про стан, використання та корисність майна. Трансформація та модернізація нормативно-правових актів сприятиме підвищенню не тільки якості оцінки, а й мінімізації кредитного ризику.

Застава виступає засобом забезпечення повернення банківських позичок. Тобто, банки мають право на задоволення своїх інтересів щодо сплати суми кредиту та відсотків по ньому, а у разі неплатоспроможності позичальника – відчуження закладеного майна, в якості забезпечення вторинного джерела погашення позички.

Існують такі функції забезпечення банківських позичок (рис. 1):

Рис. 1. Функції забезпечення банківських позичок

Джерело: складено за даними [1].

Застава є:

- вторинним інструментом повернення позички у разі неплатоспроможності позичальника (забезпечувальна функція);
- своєрідним стимулом для погашення позички (стимулююча функція);
- потенційним носієм інформації про підприємницьку діяльність позичальника (інформативна функція).

Виконання чи невиконання цих функцій свідчать про прийнятність або неприйнятність об'єкта оцінки виступати у якості забезпечення банківської позички. Ризик оцінки є частиною визначення кредитного ризику. Окрім нього, у комплексі ризику забезпечення банківських позичок наявні такі ризики, як юридичний ризик, ризик втрати або пошкодження та ризик знецінення майна. [1]

Оцінка майна, що передається у заставу, проводиться за допомогою законодавчо визначених методичних підходів до оцінки майна.

Методичні підходи до оцінки майна, відповідно до Національного Стандарту Оцінки №1, представлені на рис. 2.

Порівняльний підхід базується за допомогою принципу заміщення та попиту і пропозиції. Порівняльний підхід являє собою зіставлення цін продажу та пропозицій на ринку об'єктів, подібних до об'єкту оцінки, з додаванням відповідних коригувань на відмінності задля максимального наближення аналогу до об'єкту оцінки.

Рис. 2 Методичні підходи до оцінки майна

Джерело: складено за даними [2].

Основними критеріями, за якими проводиться аналіз подібних об'єктів порівняння є характеристики подібного майна за: місцем розташування, фізичними та функціональними ознаками, умовами продажу тощо. Коригування вартості подібного майна здійснюється шляхом додавання або вирахування грошової суми із застосуванням коефіцієнта (відсотка) до ціни продажу (пропонування) зазначеного майна або шляхом їх комбінування.

Дохідний підхід ґрунтується на врахуванні принципів найбільш ефективного використання та очікування, згідно з якими вартість об'єкта визначатиметься як поточна вартість очікуваних доходів від найбільш ефективного використання об'єкта оцінки, включаючи дохід від його можливої реалізації. Основними методами є пряма та непряма капіталізація доходу (дисконтування грошових потоків). Вибір методів оцінки при цьому залежить від наявності інформації щодо очікуваних (прогнозованих) доходів від використання об'єкта оцінки, стабільності їх отримання, мети оцінки, а також виду вартості, що підлягає визначенню.

Витратний підхід застосовується з врахуванням принципів корисності і заміщення та передбачає визначення кількості витрат на відтворення чи заміщення об'єкта оцінки з подальшим коригуванням їх на суму зносу. Основними методами цього підходу є метод прямого відтворення та метод заміщення. Метод прямого відтворення базується на визначенні вартості відтворення з вирахуванням суми зносу. Метод заміщення виконується шляхом визначення вартості заміщення з подальшим вирахуванням суми зносу. За допомогою методів прямого відтворення та заміщення визначається залишкова вартість заміщення (відтворення). [3]

Отже, підбиваючи підсумки, можемо сказати, що управління забезпеченням банківських позичок для оцінки ризику забезпечення є дуже актуальною темою на сьогодні. Методичний інструментарій дуже великий, що надає можливість комплексно оцінити усі можливі ризики. Комплексні розробки удосконалення методичного інструментарію, що включає у себе як теоретичні, так і практичні аспекти, сприятиме покращенню та підвищенню якості роботи банківських установ та розвиватиме економіку країни.

Список використаних джерел:

1. Гагауз В. М., Коваленко В. В., Кузнєцова Л. В. Управління забезпеченням банківських позичок: теоретичний та практичний аспекти : монографія. Харків : Вид-во «Діса плюс», 2016. 204 с.
2. Національний Стандарт Оцінки №1. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/kp031440?an=1737> (дата звернення 15.03.2024).
3. Корецька О.В., Жихарева В.В. Огляд міжнародних та вітчизняних стандартів оцінки вартості бізнесу в системі правового регулювання оціночної діяльності. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 48. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-18>.